

VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE SV. ALŽBETY, BRATISLAVA

POSUDOK OPONENTA HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma habilitačnej práce: *Sociálna filozofia a sociálna práca – interdisciplinárne analýzy štrukturálnych sociálnych kategórií a princípov v kontexte sociálnych podmienok života*

Autor: *PhDr. Marek Stachoň PhD.*

Oponent: *prof. PhDr. Michal Oláh PhD.*

Odbor: *Sociálna práca*

Pripomienky k habilitačnej práci: (školiteľ nekladie otázky)

Teoretická habilitačná práca PhDr. Mareka Stachoňa, PhD. je do veľkej miery zameraná na filozofické definovanie a užšie špecifikované fenomenologické skúmanie pojmu „sociálny, sociálna“, ktoré sa dnes tak často vyskytujú v odbornom i laickom mediálnom priestore s neúmerne veľkým významovým rozptylom. V tomto ohľade je habilitačná práca ako pokus dať uvedenému termínu isté mantinely a pevnejšie axiomatické základy do istej miery prínosom. Predložená práca má 83 strán + prakticky dvojnásobok (ďalšie desiatky strán) odborných publikovaných textov autora, z ktorých vychádzal. Samotný text habilitačnej práce je na cca 40 stranách a účelne rozdelených do troch hlavných kapitol. Po formálne stránke je spracovaný starostlivo a prehľadne. Mój subjektívny názor je, že takýto vysokoodborný, hutný a náročný rukopis, by autor určite vedel osviežiť aj nejakým jeho grafickým doplnením, čo by mohlo viesť k jeho lepšej čitateľnosti a tým aj k vyššiemu mediálnemu dopadu.

Prácu vítam; a mám k nej len niekoľko otázok a drobných pripomienok neznižujúcich jej vysokú odbornú úroveň:

1. V prvom odseku úvodu je konštatované, že „...na strane sociálnej filozofie hovoríme výhradne o teoretických výskumoch.“ Celý druhý odsek je veľmi zaujímavý, chcem z neho citovať len malý odsek: „Sociálna filozofia ponúka sociálnej práci obsahy, ktoré sociálnu prácu udržiavajú v platnosti vo vzťahu k dôležitým štrukturálnym sociálnym otázkam a problémom, pomáha sociálnej práci, aby sa “neutopila“ v nekonečnej spleti javov, problémov, požiadaviek, a aby nestratila zo zreteľa človeka v jeho dôstojnosti.“ Aj keď následne autor uvádza aj spätnú väzbu medzi sociálnou prácou a sociálnou filozofiou, pre menej zainteresovaného čitateľa by to mohlo vyznieť, že tieto dve disciplíny tvoria niečo ako rajskú záhradu, kde si na zodpovedanie všetkých možných otázok a na vyriešenie všetkých možných problémov vystačia sami. Chcem len skromne podotknúť, pretože sociálna práca je v prevažnej miere terénnou záležitosťou, musela sa počas svojej evolúcie už s mnohými problémami popasovať, dôsledkom čoho je napríklad aj veľmi dobre spracovaná metodológia výskumu a terénnej práce, teda, že nastolené otázky sa riešili a budú riešiť v trochu širšom spektre interakcií odborných aktivít. Na bližšie objasnenie toho, ako to vyznieva, si stačí prečítať poslednú vetu úvodu, ktorá má už takmer charakter politických prehlásení a ideologických výzev.

2. Prvá kapitola SOCIÁLNY PORIADOK A NAPŔŔANIE ĽUDSKEJ DÔSTOJNOSTI V SOCIÁLNYCH PODMIENKACH ŽIVOTA zostala hlboko zakorenená na pôde sociálnej filozofie (a je viac „filozofia“ ako „sociálna“), tak ako to aj autor prezentuje, že habilitačná práca je vlastne výťah z jeho publikovaných diel. Nič proti tomu, veď vieme, že autor je už teraz uznávaným odborníkom na Kantovu sociálnu filozofiu, ale tým pádom neprináša ani nič nového. Autor ako filozof určite s radosťou prijme diskusiu o akejkolvek svojej prezentovanej úvahe, o tom som hlboko presvedčený. Preto to čo uvádzam nie je ani tak kritika práce samotnej ako skôr inšpirácia na prehĺbenie spolupráce medzi sociálnou prácou a sociálnou filozofiou do budúcnosti vo forme niekoľkých myšlienok a návrhov, napr.:

i. Pokiaľ chceme zostať na pôde filozofie a prípadne habilitačnú prácu publikovať, privítal by som istý prínos vo forme rozšírenia pohľadu od Kanta na ďalších mysliteľov, (nielen veľmi stručne spomenúť J. J. Rousseaua), aspoň vo forme krátkeho porovnania. Len veľmi stručne, napr. autor vychádzajúc z I. Kanta vo svojej práci prezentuje ako jeden zo základných hnacích motorov v živote človeka strach. Zaujímavé by bolo pritom uviesť fenomenologický prístup E. Husserla a hlavne jeho žiaka M. Heideggera, pre ktorého je základnou ľudskou skúsenosťou úzkosť. Alebo príbeh hlbokého štúdia konceptu ľudskej empatie sv. Edith Steinovej, či rôznych teologicko-filozofických pokusov o sociálnu spravodlivosť, usporiadanie spoločnosti a miesta jednotlivca v nej.

ii. Ak naozaj chceme vybudovať úzku a plodnú spoluprácu sociálnej práce a sociálnej filozofie, nesmú zostať ani jedna zahľadená do seba, ale musia si navzájom rozumieť. Keďže som mal to šťastie, že v mojom odbornom raste som postupne začínal od najnáročnejších foriem praktickej sociálnej práce v teréne (napr. odoberanie ohrozených detí z nefunkčných rodín a pod. so všetkými bolestnými skúsenosťami), takúto terénnu skúsenosť pod dozorom odborníkov vrele odporúčam zaradiť aj do výchovy budúcich adeptov teoretickej sociálnej filozofie, ktorí sa chcú venovať jej premosteniu so sociálnou prácou. Na druhej strane by bolo pre mnohých sociálnych pracovníkov tiež užitočné usporiadať pracovníkmi sociálnej filozofie spoločné pracovné semináre, ale na veľmi konkrétnej úzkej téme, kde by boli bez potreby hlbokého filozofického vzdelania jasne určené témy, predpoklady, otázky, jasne definované problémy a ich riešenia, s metodológiou a všetkým čo s tým súvisí na úspešné riešenie, ako aj s praktickými príkladmi úspešnej tvorivej spolupráce.

iii. Môže autor uviesť, pre akú cieľovú skupinu by bola habilitačná práca v predloženej podobe určená?

3. Celkom dobre je spracovaná druhá kapitola o sociálnej spravodlivosti, čo je pravdepodobne bazálny východiskový pojem autorovej ďalšej myšlienkovkej konštrukcie o tom, ako by mala sociálna práca fungovať. Z môjho pohľadu by som práve v tejto kapitole uvítal hlbší historický exkurz so zasväteným komentárom. Veď akým neobyčajným pokrokom bol na Blízkom východe starožidovský pokus malého židovského národa cez zavedenie inštitútu milostivého roku, ktorého odrazom cez priepasť tisícročí je ešte aj dnes na mnohých vyspelých univerzitách sveta zavedenie tzv. sabatického roku pre profesorov a významných tvorivých pracovníkov. Alebo princípy aténskej demokracie, ale aj mnohých stredovekých konceptov či novovekých utópií. Autor ako sa na prvý a asi trochu priznám sa povrchný pohľad zdá, je zástanca moderného riešenia sociálnej spravodlivosti cez silný štát, ale verím, že by určite dokázal objektívne zhodnotiť aj koncept socialistického a komunistického sociálneho inžinierstva (P. Johnson), ktoré prinieslo utrpenie, smrť a nespravodlivosť naozaj v nebyvalom rozsahu. S popisom, čo každému historickému pokusu predchádzalo, v čom znamenal pokrok, dôvody zlyhania, atď. To by mohol byť aj skvelým odborným príspevkom do neustále prebiehajúcej diskusie na túto tému v mediálnom priestore, kde sa k tomu vyjadrujú eufemisticky povedané neobdobníci; a spôsobom, ktorý nie je hodný takejto vážnej problematiky.

4. Prvá časť tretej kapitoly venovanej aj trochu sociálnej práci, sa zaoberá komunikáciou, samozrejme abstrahovanou od jej kybernetického, strojového a iného

rozmeru prenosu informácií, preto zostáva v rovine filozofickej. Kapitola je chápaná ako priblíženie sa teoretickej sociálnej filozofie ku praktickej sociálnej práci a náznakovo približuje aj aktuálnu problematiku úmyselného či neúmyselného skreslenia komunikácie, avšak jej cieľ mi viac-menej uniká. Nie som odborník na komunikáciu, ale asi sa všetci zhodneme, že v tejto oblasti žijeme na mnohých frontoch v informačnej, dezinformačnej, ideologickej a neviem ešte akej nelútostnej vojne, ktorá prináša nielen obrovskú sociálnu nepohodu, ale omnoho väčšie reálne straty vo všetkých možných oblastiach, než vojenské konflikty, o ktorých sme denne mediálne informovaní. Existujú vynikajúco spracované fungujúce matematické, kybernetické či synergetické modely tvorby verejnej mienky (viď prof. Hacken a jeho Synergetika), veľmi výnosný reklamný priemysel fungujúci ako úspešný biznis, a či si to chceme alebo nechceme pripustiť, v tomto vojnovom prostredí hráme ako jednotlivci najčastejšie úlohu tzv. užitočných idiotov (J. V. Stalin). Nemám účinné riešenie, ako z tohto marazmu von, ale chcem len povedať, že v tomto kontexte mi prvá časť tretej kapitoly pripadá trochu naivná, alebo aspoň dosť odtrhnutá od reality.

5. Podobné výhrady by mohli byť prezentované aj k druhej a tretej časti tretej kapitoly. A čo sa týka trochu paternalistického až skrytého mesianisticko-evanjelizačného postoja sociálnej filozofie k sociálnej práci, platí všetko, čo bolo uvedené vo vyššie uvedených bodoch 1 a 2 recenzie.

Záverom konštatujem, že aj napriek uvedeným pripomienkam a napriek tomu, že som sa nedočkal istého fenomenologického výkladu súčasného pojmu „sociálny“, prácu po zodpovedaní otázky z bodu 2 iii odporúčam prijať do habilitačného konania.

Miesto a dátum

Podpis